

waagt, om onder de leuze, door Groen van Prinsterer aangeheven: er staat geschreven, er is geschied, ook op dit terrein zich op te maken tot den arbeid, dan is daarvoor zeker moed noodig. De exacticisten vormen onder de doordenkende leeraren der rechtswetenschap zonder twijfel op 't oogenblik de meerderheid, daargelaten nu de breede schare van verdienstelijke mannen, die zich liever met de dieper liggende vraagstukken minder inlaten. En wie nog zich tegen dit streven durft verzetten, en het geestelijk karakter der rechtswetenschap ook voor haar methode hoog houdt, diens oog flikkert zoo mogelijk nog vijandiger als Ge hem alsnu van geopenbaarde waarheid gaat spreken. Uit het denkend en wilkend subject opbouwen dat wil een deel desnoods nog wel; de rede tot kenbron der beginselen, die leuze vindt nog hier en daar bijval; maar Gods ordinantiën, zooals natuur en *Schriftuur* die geven, te nemen als uitgangspunt ook voor de rechtswetenschap en dan nog hopen, dat van dat standpunt uit iets zal kunnen worden bijgedragen om ons rechtsleven de nieuwe banen te geven waarom het roept — dat pogen schijnt der overgroote meerderheid onzer juristen wel een doodgeboren bedrijf.

Toch willen wij hier het langs dezen weg beproeven, omdat wij van oordeel zijn, dat het de eenige weg is, die kan leiden tot het doel. Dat we de feiten in hun verschil naar ruimte en tijd nauwkeurig hebben waar te nemen, hebben we met al de andere richtingen gemeen; scherpe en objectieve waarneming is ook op het gebied des rechts ontwijfelbaar de eene helft der taak. Er mogen zich daarbij reeds verschillen voordoen waar het betreft het constateeren der feiten, we zullen toch in dezen ons kunnen verstaan. Maar als het er nu toe komt, om aan te geven, hoe dat alles zoo